

ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА О.В., студент НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

В даний час раціоналізаторська діяльність продовжує залишатися надзвичайно ефективною, вона вносить значний вклад в удосконалення техніки, технології, організацію виробництва, особливо на великих промислових підприємствах. Перед керівниками підприємств виникають задачі прогнозування, оцінки ризиків і створювання ефективної системи управління.

Раціоналізація є невід'ємною складовою виробництва, спрямована на його вдосконалення, здебільшого шляхом економії, що сприяє досягненню економічного ефекту [3].

Впровадження раціоналізаторської пропозиції приймається на основі економічного або іншого позитивного ефекту, що визначається з урахуванням обсягу виробництва нової продукції на етапі впровадження. Річний економічний ефект, одержуваний господарюючими суб'єктами в результаті використання раціоналізаторських пропозицій або продукту з його застосуванням, являє собою приріст доходу, який виражається у вигляді:

- зниження собівартості продукції за рахунок економії і (або) більш ефективного використання наявних ресурсів, так і за рахунок підвищення продуктивності праці;
- приросту валової, облікової або чистого прибутку;
- сумарної економії трудових, матеріальних і фінансових ресурсів;
- зростання чистих продажів (виручки від реалізації продукції), обумовлених підвищенням ціни реалізації одиниці продукції або збільшення обсягу реалізованої продукції [1].

Розрахунки економічного ефекту у результаті використання раціоналізаторських пропозицій здійснюються з застосуванням методів абсолютної або порівняльної ефективності на етапі запровадження інновацій в господарський оборот протягом розрахункового року. За пропозицій, які не мають аналога, розраховується абсолютна ефективність. Отже, корисність визначається шляхом виявлення частки прибутку, витрат та витрат, обсягів продажу, економії ресурсів, що припадають на даний раціоналізаторську пропозицію, або шляхом зіставлення обсягів ефекту (розміру річних продажів, собівартості, прибутку, економії ресурсів), досягнутого на підприємстві, на якому використано раціоналізаторську пропозицію, зі значеннями тих же показників, отриманих у результаті використання аналога. Різниця в значеннях обсягів корисних результатів, розрахованих на основі методу порівняльної ефективності, становить річний економічний ефект від впровадження раціоналізаторської пропозиції [2].

Таким чином, економічна ефективність раціоналізаторської діяльності на підприємстві виражається в збільшенні випуску

продукції, поліпшенні якості продукції, зниження втрат від виробничого браку та відходів, скорочення виробничого циклу, економії матеріальних та енергетичних ресурсів, зниження собівартості продукції, зростання продуктивності праці і його полегшення. Також, є складним і тривалим процесом комерціалізація, що починається з моменту розробки і створення об'єкта інтелектуальної власності і завершуються його виходом на ринок. Необхідність комерціалізації передбачає отримання прибутку від впровадження або продажу інноваційного продукту[4]. Для розрахунку реальної економії від впровадження пропозицій враховують тільки ті статті витрат на виробництво продукції, які дійсно змінюються в результаті впровадження даної пропозиції. Всі витрати, пов'язані з впровадженням пропозиції, віднімають з економії.

Список літератури: 1. Андрощук Г.А. Раціоналізаторська діяльність за кордоном [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://masters.donntu.edu.ua/2004/fem/artyuishkova/library/androchuk.htm> 2. Бутнік-Сіверський О.Б. Раціоналізаторство — складова інноваційної діяльності в умовах розвитку економіки знань // Зб. Питання інтелектуальної власності.-2007.-№5.-С.215-232. 3. Прахов Б. Раціоналізаторська пропозиція як об'єкт охорони інтелектуальної власності // Інтелектуальний капітал. – № 7–8. – 2002. – С. 46–50. 4. Тимофеев Д.В. Теоретические подходы к составляющим процесса коммерциализации интеллектуальной собственности / Д.В. Тимофеев // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия D, Экономические и юридические науки. – Новополоцк : УО «Полоцкий государственный университет», 2015. – № 13. – С. 33-39